

ЦИВІЛІСТИКА, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

КОЗАЧУК Н. О.,
аспірант кафедри міжнародного
приватного права
(Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 341.9

**ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ПАТЕНТІВ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ**

У статті розглядається важливість недержавної стандартизації, вплив включення патентів до стандартів на стандартизацію й аналізуються правові наслідки взаємодії патентів і стандартів, зокрема в контексті взаємозв'язку недержавних стандартів і патентів, які необхідні для функціонування стандартів.

Ключові слова: патент, необхідний для функціонування стандарту, зловживання правами, стандартизація.

В статье рассматривается важность негосударственной стандартизации, влияние включения патентов у стандарты на стандартизацию и анализируются правовые последствия взаимодействия патентов и стандартов, в частности в контексте взаимосвязи негосударственных стандартов и патентов, которые необходимы для функционирования стандартов.

Ключевые слова: патент, необходимый для функционирования стандарта, злоупотребление правами, стандартизация.

This article examines importance of private standardization, the impact of the phenomenon of patents in standards on standardization and analyses legal effects of an interplay between patents and standards, particularly in the context of interrelation of private standards and standard essential patents.

Key words: standard essential patent, abuse of rights, standardization.

Вступ. Функціонування сучасного суспільства взагалі неможливо собі уявити без існування стандартів: вони створюють умови для комунікації людей, доступу до інформації та обміну нею. Стандарти є рушійною силою світової економіки, а особливо їхній вплив помітний для функціонування ринків із ефектом мережевої вигоди: коли користувачі отримують вигоду від збільшення кількості членів системи, що стосується, наприклад, операторів мобільного зв'язку [1, с. 325]. У тих сферах, де стандартизація зачіпає інноваційні технології, такі як галузь інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), охоронювані патентами, виникає феномен взаємодії патентів і стандартів [2, с. 11].

Проблема використання права інтелектуальної власності при здійсненні стандартизації бурхливо обговорювалася в межах організацій, які займаються стандартизацією [3, с. 14], в академічних колах [1; 4; 5; 6; 7], проте досить гостро вона постала після зростання кількості багатомільйонних судових спорів спершу у США, а потім і в ЄС на пан'європейському та національному рівнях [8; 9]. Характеризуючи стан наукової розробки проблеми взаємодії стандартів і патентів, що включені до стандартів, варто вказати на те, що в Україні це питання ще не досліджувалося. Однак, ураховуючи євроінтеграційний курс нашої держави

та намагання стати повноправним учасником глобалізаційних конкурентних процесів, ця проблема є актуальною для України.

У ЄС перше комплексне дослідження було здійснено групою науковців на чолі з Блайндом під егідою Європейської комісії й у загальних рисах розкривало взаємозв'язок між стандартизацією та правами інтелектуальної власності [10, с. 1141–1161], досліджувало вплив включення прав інтелектуальної власності у стандарти з технічного, юридичного й економічного ракурсу [11, с. 1583–1598]. Здійснювалися також вивчення негативних економічних аспектів цієї взаємодії [12]. Пізніше вчені обґрунтовували переваги та необхідність включення прав інтелектуальної власності у стандарти [3], надаючи пропозиції щодо реформування процесу стандартизації, зокрема, для інтелектуальних енергосистем, побутової техніки й автомобільної промисловості [14]. Дослідники переважно вивчали стандарти де-факто і стандарти, прийняті урядовими організаціями зі стандартизації, утім недостатню увагу було надано дослідженню приватних стандартів, прийнятих неурядовими організаціями зі стандартизації, які є домінуючими в галузі ІКТ.

У статті буде проілюстрована важливість і основні форми стандартизації та висвітлюватимуться наслідки включення патентів до недержавних стандартів, а також окреслюватимуться негативні аспекти такої взаємодії. Наукова новизна полягає також у тому, що досліджуються саме недержавні стандарти, а не державні, яким зазвичай надається більша увага.

Постановка завдання. Метою статті є окреслення важливості прийняття міжнародних недержавних стандартів, дослідження взаємодії патентів і недержавних стандартів, а також аналіз правових наслідків включення патентів до цих стандартів при здійсненні стандартизації.

Результати дослідження. Стандартизація допомагає в досягненні двох важливих завдань: по-перше, «товари, вироблені різними підприємствами, сумісні з іншими товарами, які включають певний стандарт», по-друге, взаємозамінність товарів також зменшує витрати на виробництво [15, с. 1067].

Уточнюючи, які саме стандарти будуть розглядатися у статті, варто зауважити, що одним із видів класифікації технічних стандартів є їх поділ на стандарти безпеки і стандарти взаємодії [4, с. 21]. Перші зазвичай стосуються сфер охорони здоров'я, захисту прав споживачів, безпеки та слугують для забезпечення належної якості продуктів чи послуг, оскільки відповідають мінімальним закріпленим вимогам якості [16, с. 3], відтак приймаються державою або уповноваженими нею інституціями [4, с. 22] і є обов'язковими, тоді як стандарти взаємодії гарантують, що продукти, створені різними підприємствами, сумісні з іншими продуктами, які відповідають стандарту. Такі стандарти можуть прийматися державою, урядовими чи неурядовими організаціями зі стандартизації, а також як стандарти де-факто, вони є необов'язковими і становлять більшість чинних на сьогодні стандартів [17].

У статті досліджуватимуться саме міжнародні недержавні стандарти взаємодії, яких на сьогодні існує сотні тисяч. Прикладами успішних стандартів взаємодії є CD – стандарт для програвачів дисків, HDTV – стандарт для цифрових телевізорів, 3G – стандарт для швидкісного мобільного Інтернету, PDF – стандарт формату документів, Microsoft Windows – стандарт операційної системи. У галузі ІКТ таких прикладів успішних стандартів сотні. Нині стандарти широко використовуються й у транспортній, логістичній, енергетичній галузях, в охороні здоров'я, автомобільній промисловості, розумних електромережах, системах інтелектуального обліку тощо.

Оксфордський словник визначає стандарт як «показник якості, особливо такий показник, який здається громадськості прийнятним» [18]. Це визначення є занадто вузьким. Міжнародна організація зі стандартизації, яка є найбільшою мережею, що охоплює національні органи зі стандартизації, визначає стандарт як «документ, у якому вказуються вимоги, параметри, принципи чи характеристики, послідовне використання яких забезпечує те, що матеріали, продукти, процеси чи послуги відповідають їхньому призначенню» [19].

Як робоче визначення ми візьмемо формулювання, запропоноване Європейською комісією, що визначає стандарти як «необов'язкові документи, які встановлюють технічні характеристики або вимоги щодо якості, яким повинні відповідати наявні чи майбутні про-

дукти, способи виробництва, послуги або методи» [20]. Перевагою цього визначення є акцент на добровільному характері відповідних стандартів, адже розглядаються не обов'язкові стандарти, прийняті неурядовими організаціями зі стандартизації.

Доцільність розгляду саме стандартів, прийнятих неурядовими організаціями зі стандартизації, пояснюється трьома факторами: по-перше, їх розповсюдженістю; по-друге, їх ефективністю; по-третє, відмінністю юридичного аналізу зловживань правами на такі стандарти.

Міжнародні недержавні стандарти справді є широко розповсюдженими. Шістдесят відсотків європейських стандартів у галузі ІКТ, для якої стандартизація є передумовою існування, приймаються в межах неурядових організацій зі стандартизації [4, с. 24]. У США федеральні інституції зобов'язані консультуватися із неурядовими організаціями при прийнятті стандартів, тому приватна стандартизація заохочується [4, с. 24]. Більше того, найбільш резонансні справи, які стосувалися зловживань правами на патенти у стандартах, розгорталися навколо міжнародних недержавних стандартів.

Станом на 2011 р. неурядові організації зі стандартизації – Європейський інститут телекомунікаційних стандартів, Інститут з електричної та електротехнічної інженерії – задекларували 5 649 патентів, необхідних для функціонування стандартів, і 622 патенти, відповідно [3, с. 34]. Водночас відповідні показники патентів, необхідних для функціонування стандартів, у випадку найбільших урядових організацій зі стандартизації значно нижчі – 4 патенти задекларовані Європейським комітетом електротехнічної стандартизації та 47 – Міжнародною організацією зі стандартизації.

Ефективність стандартів, прийнятих неурядовими організаціями зі стандартизації, пояснюється низкою обставин. По-перше, для прийняття технічних стандартів специфічні знання висококласних експертів можуть бути необхідними [4, с. 22], але урядові організації складаються зі штату державних службовців, які не є найбільш кваліфікованими експертами з того чи іншого питання [15, с. 26]. Оскільки здійснення стандартизації в межах неурядових організацій проходить значно динамічніше, ризик прийняття поганого стандарту є в рази меншим, порівняно з урядовою стандартизацією. По-друге, урядові стандарти можуть бути довговічними, навіть коли вони не виконують поставлених перед ними завдань, адже для запуску перегляду відповідного стандарту урядовій машині потрібно багато стимулів і зусиль, тоді як неурядові організації можуть шляхом поступової модифікації стандарту усунути недоліки в його функціонуванні доволі швидко [15, с. 26–27]. Крім того, уряд не завжди буде просувати найкращу технологію, але може лобювати інтереси якоїсь наближеної приватної групи, наслідком чого стане прийняття неефективного стандарту.

Відмінність юридичного аналізу протидії зловживанням правами на патент ілюструється на прикладі ЄС: оскільки конкуренційне право ЄС може переслідувати лише поведінку суб'єктів, які здійснюють економічну діяльність, урядові інституції, які не здійснюють економічну діяльність, залишаються поза сферою дії ст. ст. 101 і 102 Угоди про функціонування ЄС (далі – УФЄС) [4, с. 22]. Тому до урядової та неурядової стандартизації застосовуватимуться різні положення.

Отже, міжнародні недержавні стандарти, які досліджуються у статті, є більш ефективними, ніж стандарти, прийняті в урядових організаціях зі стандартизації, чи стандарти де-факто: оскільки вони прийняті неурядовими організаціями зі стандартизації, численні учасники цих організацій можуть запропонувати багато варіацій певного стандарту, що ймовірно змагатимуться між собою, і найбільш оптимальний буде обрано. Більше того, приватна стандартизація більшою мірою орієнтована на дотримання принципів функціонування ринку, що зменшує ймовірність прийняття неефективного стандарту. Тому ми підтримуємо позицію науковців, що роль держави та урядових організацій зі стандартизації у прийнятті стандартів має бути обмеженою.

Стандарти можуть охоронятися правами інтелектуальної власності, зазвичай патентним правом, коли вони включають винаходи, які охороняються патентами. Перш ніж перейти до аналізу проблем, які виникають під час використання патентів для прийняття стандартів, потрібно окреслити позитивні риси такої взаємодії.

Завдання патентів і стандартів збігається: вони сприяють розвитку інновацій. Патенти важливі для розвитку стандарту із тієї самої причини, чому права інтелектуальної власності загалом важливі: вони охороняють інновації шляхом надання власникові патенту ексклюзивних прав розпоряджатися відповідним патентом, створюючи стимул для підприємств інвестувати у створення стандарту, що може полегшити одержання ліцензії на стандарт. Разом із тим інвестори будуть почувати себе захищеними, якщо їхній внесок у створення стандарту буде підпадати під охорону патенту. Іншими словами, якби не було патентів, технології, необхідні для існування стандарту, залишилися б без захисту, що призвело б до зниження науково-дослідницької діяльності й бажання надавати провідні технології для створення стандартів, що означало б зменшення кількісних і якісних показників стандартизації.

Стандартизація позитивно впливає на споживачів продукції [16, с. 3], оскільки взаємозамінність товарів дає змогу мігрувати між різними виробниками без страху бути замкненим технологією певного виробника, коли для користування продуктами іншого виробника необхідно змінити всі складові товару, зазнавши значних витрат. Стандартизація є важливою і для інших учасників ринку, адже, установлюючи характерні риси продуктів чи послуг, стандарти надають відкритий доступ до інформації й технологій, так полегшують виробництво продукції [16, с. 3], створюючи рівні конкурентні умови для учасників ринку. Тому існування стандартів забезпечує те, що конкуруючі фірми на ринку мають змогу створювати товари чи послуги, частини яких можуть взаємодіяти та є взаємозамінним, а позитивні наслідки стандартизації й необхідність взаємодії між різними товарами формують попит на створення нових стандартів, стимулюючи майбутні науково-дослідницькі проекти. Отже, стандартизація необхідна для існування певних індустрій і є важливим елементом сучасної міжнародної торгівлі.

Для патентовласників включення запатентованої ними технології до стандарту також є вигідним, адже в разі успішності стандарту та його широкого розповсюдження останні одержують можливість відшкодувати інвестиції в запатентований винахід шляхом стягнення плати із користувачів стандарту. Пам'ятаючи, що в разі успішності стандарту доступ до стандарту може означати доступ до всього ринку, виключні права на патент роблять переговornу позицію патентовласника сильною, оскільки останній одержує значний вплив на ринок ex-post [16, с. 5], тобто після імплементації стандарту.

Хоча ми з'ясували, що стандарти й патенти мають певні спільні завдання, їхня спрямованість відрізняється: стандарти виграють від залучення якомога більшої кількості користувачів, тобто прагнуть максимально широкого розповсюдження, тоді як патенти надають патентовласникові абсолютні ексклюзивні права на користування або обмеження користування відповідним винаходом.

Аналізуючи правові наслідки включення патентів до міжнародних недержавних стандартів, варто зазначити, що до прийняття стандартів у більшості випадків організація зі стандартизації може обирати із кількох конкуруючих альтернативних технологій. Однак після прийняття стандарту вся промислова галузь інвестує в імплементацію стандарту, що необхідно для виготовлення продукту відповідно до стандарту. Ця інвестиція не має жодного сенсу в інших умовах, тобто в разі переходу на інший стандарт вона перетворюється в невідшкодовані витрати, тому після впровадження стандарту можливість використання альтернативної технології зникає, адже стає, по-перше, економічно необґрунтованою [1, с. 325], по-друге, доступ до стандарту фактично означає доступ до ринку, що називають ефектом замкненої галузі (lock-in effect) [4, с. 73]. Тому проблема взаємодії стандартів і патентів, включених до відповідних стандартів, полягає в тому, що часто після того, як патент стає необхідним для функціонування стандарту й набуває широкого розповсюдження, власник патенту набуває домінуючого становища, яке дає йому змогу виключити конкурентів із ринку. Варто зробити застереження, що право власності на патенти, що включені до стандарту й необхідні для його функціонування, не означає автоматичне набуття патентовласником домінуючого становища на ринку, хоча такі випадки часто зустрічаються. Якщо технологія патентовласника необхідна для функціонування стандарту, після впровадження стандарту вплив патентовласника на ринок зростає, а його переговornа позиція міцнішає,

проте це не обов'язково є свідченням того, що патентовласник володіє монопольним становищем на ринку [4, с. 74].

Дії власника патенту, необхідного для функціонування стандарту, спрямовані на обмеження конкуренції на відповідному ринкові, можуть кваліфікуватися як зловживання правами на патент і втілюватися в різних формах: відмова в наданні ліцензії на патент, накладення судової заборони на користування патентом, вимога стягнення надмірно завищених роялті за користування патентом тощо. Отже, правовими наслідками використання патентів при здійсненні стандартизації може бути зловживання патентовласником правами на патент, що необхідний для функціонування стандарту. У деяких випадках зловживання правами на патент у контексті стандартизації може призводити до порушення антимонопольного права.

Отже, гордіїв вузол виникає тоді, коли ексклюзивні права патентовласника суперечать широкому застосуванню стандарту, що і є основним завданням стандартизації, коли власник патенту, необхідного для функціонування стандарту, відмовляє в наданні ліцензії на патент чи іншим чином обмежує його використання. Відтак від волі патентовласника залежить те, чи надасть він доступ до запатентованого винаходу третім особам, чи відмовить у ньому.

Ще однією проблемою є те, що стандартизація в таких галузях, як напівпровідники, біотехнології, комп'ютерне програмне забезпечення чи Інтернет, використовує нові технології, де одна технологія може охоронятися значною кількістю патентів, а їхня множинність створює патентні «хаші» (patent thicket) – мережу прав інтелектуальної власності, що накладаються одне на одне, дозвіл на використання яких компанія повинна отримати для доступу до нового стандарту [21, с. 120]. Якщо у випадку такої множинності патентів патентовласники не координують свої зусилля для полегшення доступу до нових технологій, патентні «хаші» можуть не спростити, а заблокувати впровадження інноваційної.

Обґрунтовано постає питання, навіщо включати технології, які охороняються патентами, у стандарти, якщо зловживання патентовласником своїми правами може заблокувати функціонування всієї галузі. Видається, що позитивні наслідки включення патентів у стандарти переважають негативні наслідки такої взаємодії. По-перше, взаємодія патентів і стандартів робить можливим включення найкращих доступних технологій у стандарти, за рахунок чого такі стандарти відмінно функціонують і набувають широкого розповсюдження. По-друге, включення запатентованих технологій у стандарт створює стимул для патентовласників інвестувати в розвиток відповідних технологій і вдаватися до інноваційної діяльності для підтримання конкурентоспроможності стандарту.

Висновки. Міжнародні недержавні стандарти є більш ефективними, ніж стандарти, прийняті в урядових організаціях зі стандартизації, чи стандарти де-факто, адже вони прийняті неурядовими організаціями зі стандартизації, які об'єднують найбільш активних учасників ринку, що можуть запропонувати багато варіацій відповідного стандарту, змагатимуться між собою, завдяки чому найбільш оптимальний буде обрано. Більше того, приватна стандартизація більшою мірою орієнтована на дотримання принципів функціонування ринку, що зменшує ймовірність прийняття неефективного стандарту. Якщо дії власника патенту, необхідного для функціонування недержавного стандарту, спрямовані на обмеження користування відповідним патентом (шляхом відмови в наданні ліцензії, стягнення надмірно завищених роялті тощо), правові наслідки взаємодії патентів і стандартів при здійсненні стандартизації можуть полягати у зловживаннях правами на патенти, зокрема, всупереч антимонопольному праву. Хоча патенти у стандартах можуть створювати перепони й навіть бар'єри для конкуренції, разом із тим вони відіграють настільки важливу роль для стандартизації, яка полягає у створенні ініціатив для компаній інвестувати в дослідження та розвиток продукції, що ризики зловживань із боку патентовласника суттєво не впливатимуть на використання запатентованих технологій у стандартах. Тому важливо визначити, якими можуть бути вияви зловживань із боку патентовласника та працювати над розробкою правових механізмів для протидії таким зловживанням.

Список використаних джерел:

1. Carrier M.A. Innovation for the 21st Century: Harnessing the Power of Intellectual Property and Antitrust Law / M.A. Carrier. – Oxford ; New York : Oxford UP, 2009. – 412 с.
2. Paul A.D. The Economics of Compatibility Standards: An Introduction to Recent Research / A.D. Paul, S. Greenstein // Economics of Innovation of New Technology. – 1990 – № 1. – С. 3–41.
3. Study on the Interplay between Standards and Intellectual Property Rights (IPRs) / K. Blind, R. Bekkers, Y. Dietrich, E. Iversen. – Luxemburg, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/policy-activities/intellectual-property-rights/index_en.htm. Дата доступу: 21.07.2015.
4. Petrovcic U. Competition law and standard essential patents: A transatlantic perspective / Petrovcic U. – Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2014. – 218 с.
5. Lemley M.A. Ten Things to do About Patent Holdup of Standards (And One Not To) / M.A. Lemley // Boston College Law Review. – 2007. – № 1. – С. 149–168.
6. Hovenkamp H.J. Standards Ownership and Competition Policy / H.J. Hovenkamp // Boston College Law Review. – 2007. – № 8. – С. 87–109.
7. The Case for Antitrust Law to Police the Patent Holdup Problem in Standard Setting / [G.S. Cary, M.W. Nelson, S.J. Kaiser, A.R. Sistla] // Antitrust Law Journal. – 2011. – № 3. – С. 913–945.
8. In re Rambus, Inc., No. 13-1192. Fed. Cir. 2014.
9. European Commission. (2014). Memo. Antitrust decisions on standard essential patents (SEPs) – Motorola Mobility and Samsung Electronics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-322_en.htm. Дата доступу: 21.07.2015.
10. Intellectual property rights, strategic technology agreements and market structure – The case of GSM / R. Bekkers, G. Duysters, B. Verspagen // Research Policy. – 2002. – № 31 (7). – С. 1141–1161.
11. Interrelation between patenting and standardisation strategies: empirical evidence and policy implications / K. Blind, N. Thumm // Research Policy. – 2004. – № 33 (10). – С. 1583–1598.
12. Preventing Patent Hold Up: An Economic Assessment of Ex Ante Licensing Negotiations in Standard Setting / A. Layne-Farrar, G. Llobet, J. Padilla [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1129551.
13. Blind, Knut. Bekkers, Rudi. Dietrich, Yann. et. al. Study on the Interplay between Standards and Intellectual Property Rights (IPRs); ed. Blind, Knut. Luxembourg. 2011. 212 p.
14. European Commission. Patents and standards: a modern framework for IPR-based standardisation / R.N.A. Bekkers, L. Birkman, M.S. Canoy [et. al]. – 2014. – 279 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/intellectual-property-rights/patents-standards/index_en.htm.
15. Lemley M.A. Antitrust and Internet Standardization Problem / M.A. Lemley // Connecticut Law Review. – 1996. – № 28. – С. 1041–2004.
16. Intellectual Property and Standard Setting / В.Н. Kobayashi, J.D, Wright // George Mason Law and Economic Research Paper. – 2009. – № 09–40. – 48 с.
17. Standards, Intellectual Property Rights (IPRs) and Standards-setting Process / E. Burrone [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wipo.int/sme/en/documents/ip_standards_fulltext.html.
18. Oxford Advanced Learner's Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/standard_1.
19. International Organization of Standardization. What a Standard Is? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>.
20. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. A strategic vision for European standards: Moving forward to enhance and accelerate the sustainable growth of the European economy by 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0311&from=EN>.

21. Shapiro C. Navigating the Patent Thicket: Cross Licenses, Patent Pools, and Standard-Setting / C. Shapiro // Innovation Policy and the Economy (Jaffe, Adam B. et al., eds). MIT Press. – 2001. – №. 1. – С. 119–150.

КОЛОСОВ Р. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри господарського,
цивільного та трудового права
(Маріупольський державний університет)

УДК 347.4 (477) (045).

ЗАВДАТОК І АВАНС: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Стаття присвячена порівняльно-правовому аналізу завдатку й авансу в праві України. Завдаток розглядається як спосіб забезпечення зобов'язання, дається його загально-правова характеристика, проводиться його порівняння з авансом і виділяються характерні риси завдатку й авансу в праві України. З урахуванням судової практики аналізується низка теоретичних і практичних проблем правового застосування завдатку й авансу в праві України.

Ключові слова: боржник, кредитор, зобов'язання, завдаток, аванс, предмет завдатку, спосіб платежу, спосіб забезпечення зобов'язання.

Статья посвящена сравнительно-правовому анализу задатка и аванса в праве Украины. Задаток рассматривается как способ обеспечения обязательства, дается его правовая характеристика, проводится его сравнение с авансом и выделяются характерные черты задатка и аванса в праве Украины. С учетом судебной практики анализируется ряд теоретических и практических проблем правового применения задатка и аванса в праве Украины.

Ключевые слова: должник, кредитор, обязательство, задаток, аванс, предмет задатка, способ платежа, способ обеспечения обязательства.

The article is devoted to comparative legal analysis of an earnest and advance in the law of Ukraine. The earnest as a mode of the obligation guaranteeing is consider in the article, his legal description is given, it compares with an advance and are allocate characteristic features of the earnest and the advance in the law of Ukraine. According to judicial practice examines a row of theoretical and practical problems of legal earnest and the advance in the law of Ukraine.

Key words: debtor, creditor, obligation, earnest, advance, subject of earnest, method of payment, obligation guaranteeing.

Вступ. Дослідження способів забезпечення зобов'язання є одним із найважливіших напрямів розвитку сучасного договірної права. Пояснюється це просто: розвиток ринкових відносин вимагає розробки нових договірних форм, що будуть їх опосередковувати. У зв'язку з цим потрібні такі юридичні конструкції, які зможуть забезпечити сторонам належне виконання зобов'язань. Такі юридичні конструкції отримали назву способів забезпечення

